

Beszámoló a XIX. OTDK Biológia Szekció megrendezéséről

Veszprémben, a Pannon Egyetemen, a Limnológiai Intézeti Tanszék koordinálásával 2009. április 8-10. között került megrendezésre a XIX. OTDK Biológia Szekciója. A regisztráció már reggel 8-kor elkezdődött, ezt követte 10:30-kor a szerda délutáni tagozatok zsűrielnökeinek tájékoztatója a Limnológiai Tanszék előadótermében, amely az egész konferencia időtartama alatt tanácskozási és találkozási színhelyként szolgált a zsűritagok részére. Ez a tájékoztató minden tagozati előadássorozat megnyitása előtt megismétlődött, amikor is az ügyvezető elnök személyesen, részletesen tájékoztatta az elnököket a teendőkről (időkorlátok, szóbeli pontozás rendszere, prezentációs díjra történő javaslat, stb.). Minden zsűrielnök kapott zsűridossziét, amely tartalmazta az átadandó okleveleket, a zsűritagok pontozólapjait és az összesítő lapot. Ezeken a tájékoztatókon jelen volt a Szakmai Bizottság elnöke is, aki esetenként válaszolt a felmerült kérdésekre. A rendezők mindvégig igyekeztek a zsűritagok munkáját minden tekintetben segíteni. A Tanszék fiatal oktatói gárdája és diákkörös hallgatói nagyfokú szervezettséggel és körültekintéssel látták el ezt a munkát.

A megnyitó ünnepség április 8.-án 12 órakor volt a Polinszky-teremben, ahol az Egyetem rektora, a Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöke, az OTDT elnöke, a Biológiai Szakmai Bizottság elnöke, a Pannon Egyetem Mérnöki Kara Diákköri Tanácsának elnöke és a Konferencia ügyvezető elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd pedig G. Tóth László, az MTA Limnológiai Kutató Intézetének tudományos tanácsadója tartotta az immár hagyományossá vált és nagy érdeklődéssel várt tudományos előadást. A konferencia igényes, esztétikus kiállítású absztrakt-kötete is időben megjelent, és a regisztrációkor rendelkezésre állt.

A Biológia Szekció a benyújtott dolgozatok és a résztvevők száma alapján a XIX. OTDK egyik legnagyobb rendezvénye volt, a regisztrációs adatok szerint 395 résztvevővel (előadók, társszerzők, zsűritagok, szervezők), amely számban az érdeklődő, nem regisztrált résztvevők nincsenek beszámítva. A korábbiakhoz képest, elsősorban pénzügyi okok miatt, jóval kevesebb témavezető és vendégoktató, köztük szakmai bizottsági tag vett részt. A 16 hazai intézményből ill. karról és egy határon túli intézményből (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár) összesen 244 dolgozatot neveztek be, amelyek közül valamennyi elbírálásra került, azonban végül 237 dolgozatot mutattak be (a táblázatos kimutatások az ügyvezető elnök részletes beszámolójában találhatóak meg). Ez némi, valószínűleg statisztikailag nem szignifikáns csökkenést jelent a legutóbbi két konferenciához képest (Pécs, Debrecen).

Sajnos, bár ez a résztvevők számában ma még alig mutatkozik meg, ennek a konferenciának az anyagi keretfeltételei a korábbiaknál jóval nehezebbeknek bizonyultak. Annak ellenére, hogy a központilag megállapított nevezési díj mérsékelt összegű volt, és a rendezők részvételi díjként a tényleges költségekhez képest minimális összeget állapítottak meg (15e HUF), nyilvánvaló, hogy többeket visszatartott ez a költség is. Jóllehet a rendező egyetem által beadott TÁMOP pályázat biztosíthatta volna a szervezési költségek fedezetét, de ez a rendezvény idejére nem érkezett meg, sőt a rendező intézmény máig sem kapott róla érdemi tájékoztatást. Az alaptámogatásként kapott OM összeg sajnos nem állt arányban a feladat nagyságával, szakmai súlyával, mégis csupán ez képviselte a befolyt nevezési és részvételi díjakon kívül az egyetlen jelentős támogatást. Súlyosan érintette a rendezőket az ÁFA-szabályok változása is, amelynek „köszönhetően” számos korábban ígéretet tevő szponzor elállt a konferencia támogatásától. Így a résztvevők ellátása kellő színvonalon biztosítva volt, jóllehet a résztvevők étkeztetése után reprezentációs adót kellett fizetni, szállásköltségükre pedig idegenforgalmi adót, a minden esetben felmerülő ÁFA mellett.. A korábbiakhoz hasonló összejöveletekre (pl. rektori fogadás) azonban már nem kerülhetett sor. Volt viszont egy igényes zenei rendezvény, amely nagy tetszést aratott.

A konferencia-előadások, jóllehet az előadások száma valamivel kisebb volt, mint az előző két konferencián, a korábbiaknál több, 32 tagozatban zajlottak. Ez azt jelenti, hogy egy-egy tagozatra átlagban 7-7 dolgozat jutott, amelynek helyességéről megoszlottak a vélemények, azonban a Szakmai Bizottság ebben nem kívánta a rendezők által képviselt koncepciót megváltoztatni, annál kevésbé, mert a tagozatok lényegében hasonlóak voltak az előző konferenciákhoz. Ragaszkodtunk ahhoz a korábbi gyakorlathoz, hogy minden tagozatban a dolgozatokat 2 független bíráló, az előadásokat pedig 3 tagú zsűri értékelte a Szakmai Bizottság által jóváhagyott szempontok szerint. Ezeket a szempontokat később egy zsűritag részéről bírálat érte a tekintetben, hogy a jelenlegi pontozási rendszerben túlzottan érvényesül az, hogy a témavezető milyen szakmai jelentőségű témát jelöl ki a diákkörös hallgatónak, és hogy ezt a munkát milyen felkészültségű csapat keretében, és milyen infrastrukturális feltételek között végezheti. Ezt a bírálatot megvitatandónak tartottuk, és mivel az ELTE-ről érkezett, úgy terveztük, hogy szakmai bizottsági ülésen vitatjuk meg. Sajnos, ez május 19.-én (előre egyeztetett időpontban!) elmaradt, az ELTE-t képviselő tagunk távolmaradása miatt. Így a bírálati lap esetleges módosításával első őszi összejövetelünkön kell foglalkoznunk.

Nagymértékben sikerült elérni, hogy az az elv teljesüljön, hogy a bírálók és a zsűritagok lehetőleg ugyanazok a személyek legyenek. Visszalépések sajnos, most is voltak, így igen kis számú (két) esetben a rendezők már nem tudták elkerülni, hogy a zsűriben (társ-) témavezető is jelen legyen. Ilyenkor azonban ez a személy nem vett részt a bírálatban, és két zsűritag pontszámaiból alakult ki a megfelelő pontszám. Részben a lemondások, részben anyagi okok miatt is úgy alakult, hogy egyes tagozatok zsűrijeiben el kellett tekinteni néhány, korábban nagy tapasztalatot szerzett zsűritag részvételétől. Egyes tagozatok zsűrijei ezért kissé egyoldalú összetételt mutattak (pl. az MTA Limnológiai Kutató Intézetének erőteljes részvételével). A díjak odaítélésénél nem voltak súlyosabb véleménykülönbségek, a zsűrik és elnökeik súrlódásmentesen látták el feladatukat. Egy esetben felvetődött, hogy – mint ahogy lehetséges pl. adott esetben két 2. vagy 3. díjat adni – legyen lehetséges a második díj ki nem adásával egy-egy tagozatban két első díjat is adni, azonban a Szakmai Bizottság úgy foglalt állást, hogy ez a kérdés (i) túlmegy a bizottság kompetenciáján, és (ii) túlságosan sok további szabály megváltoztatását is maga után vonná egy ilyen változtatás. Ezért a javaslatot nem tartottuk támogathatónak.

A zsűrikbe meghívott kollégák és a bírálók, a korábbiakhoz hasonlóan, most is tiszteletdíj nélkül látták el feladatukat. A zsűritagok szállás- és étkezési költségeit a rendezők a fent vázolt nehézségek ellenére biztosítani tudták. Ehhez néhány szponzor állhatatossága, anyagi támogatása is hozzájárult, mint ahogy ezek nélkül a díjazásokat sem lehetett volna biztosítani. Nyilvánvaló, hogy adott körülmények között a díjazásra fordítható összeg (1450e HUF) jóval csekélyebb volt, mint a legutóbbi konferencián (2390e HUF), és a díjak jelentős része volt könyvjutalom volt. A díjak átadására a záróünnepségen került sor, biztosítva a megjelent szponzorok számára a díjak személyes átadásának lehetőségét. Ebből az alkalomból a dékán köszöntötte a megjelenteket, majd az ügyvezető elnök és a szakmai bizottság elnöke értékelte a konferenciát.

A dolgozatok befogadását és elbírálását jelentősen megkönnyítette és meggyorsította a rendezők által kialakított felhasználóbarát informatikai rendszer, amelynek működéséről a konferencia alatt és után is többen nyilatkoztak elismeréssel. Ennek köszönhetően a hallgatók időben megláthatták a bírálatokat és a bírálók által írásban feltett kérdéseket. Ez a rendszer a bírálók munkáját is nagyban megkönnyítette, lépésről-lépésre vezetve őket végig a bírálat folyamatán (részleteit l. az ügyvezető elnök beszámolójában), és elősegítve azt, hogy a dolgozatokról egységes módon és valóban érdemi bírálatok készüljenek, ne csak egyes odavetett mondatok formájában, mint ahogy ez korábban egyes esetekben sajnos, előfordult. Az elektronikus dolgozatbeadás és –bírálat a folyamatot jelentősen fel is gyorsította, bár az

még a továbbiakban értékelendő, hogy a mostani konferenciára megadott nagyon késői határidő a továbbiakban tartható-e. A Szakmai Bizottság úgy foglalt állást, hogy mivel az országos konferenciára már csak olyan dolgozatok kerülhetnek, amelyek – teljes értékű pályamunkaként - a helyi konferenciákon már végigmentek egy bírálati folyamaton, nem indokolt és nem is célszerű az országos konferenciára való beadás határidejét a lehető legkésőbbi időpontra kitolni.

A konferencia néhány szakmai tanulságát az alábbiakban foglalhatjuk össze:

(1) Önkritikusan meg kell jegyeznünk, hogy egy-két vitatott (és magasabb szintekre is felgyűrűzött!) esetben továbbra is „visszaköszönt”, hogy nem minden intézmény értelmezte egységesen azt a korábban már egységesen elfogadott elvet, hogy a dolgozatokat a házi konferenciákon már lényegében kész állapotban kell bemutatni. Bizottságunknak ebben a kérdésben következetesnek kell maradnia, mivel legutóbbi tapasztalataink szerint a helyi konferenciák megfelelő rendben zajlottak le, a már kialakult gyakorlat szerint az V. éves hallgatók számára a tavaszi félév folyamán, a többiek számára pedig az őszi félévben, november végén. Ennek köszönhetően erre a konferenciára benyújtott dolgozatokban már ténylegesen csak a hallgatói időszakban végzett munkák eredményei szerepeltek. Öröndetes, hogy most nem volt olyan vitás eset, hogy közel hasonló (azonos?) témájú munkákat egyesek mind a Biológia, mind az Orvosi szekció konferenciájára beadtak volna. Az ilyen esetek objektív elbírálását korábban nagyon megnehezítette, hogy míg a Biológia szekcióba kész, teljes dolgozatokkal kell pályázni, addig az Orvosi szekcióban, régi hagyomány szerint nem kívánnak meg előre benyújtott írásos dolgozatot.

(2) A Biológia szakmai bizottság és a Biológia szekció szervezőinek munkakapcsolata a konferencia előkészítésének időszakában mindvégig folyamatos volt, amit az elektronikus rendszer működőképessége is elősegített. Így a tagozatbeosztás és a zsűrik összetételének véglegesítése is elektronikusan történt. Ez lehetséges, hogy abból a szempontból nem volt a legszerencsésebb, hogy véleménykülönbségek voltak a tagozatok optimális méretéről. A gyakorlatban mindenesetre az mutatkozott meg, hogy az adott (kis) létszámok mellett reális lehetőséget adódott a 3 (esetleg 4) legjobb dolgozat helyezéseinek kialakítására. A nagy érdeklődés miatt 2 tudományterületen 3-3 (mikrobiológia, molekuláris biológia), 5 tudományterületen pedig 2-2 tagozatot (genetika, immunológia, neurobiológia, sejtbiológia) kellett létrehozni a jelentkezők nagyobb száma miatt. Ugyanakkor a „szupra”biológiai területek iránti érdeklődés csökkenni látszik, talán amiatt is, hogy a jelenlegi, de még inkább a jövőbeni három fokozatú képzési rendszer mellett kevesebb idő és lehetőség biztosítható az időigényes (és gyakran időjárásfüggő!) terepi munkákra. A tagozatbeosztással kapcsolatban mindig vannak jogos észrevételek, de ezúttal viszonylag kevés kifogás hangzott el.

(3) A konferencia időpontja részben most is ütközött más, jelentős országos (OTDK) rendezvénnyel, ezért a konferencia időbeosztásában és a zsűritagok felkérésében külső kényszerek újfent érvényesültek. Ezért, illetve lemondások miatt, a Szervező Bizottság legjobb igyekezete mellett sem sikerült teljesen elkerülni azt, hogy a zsűrik összetétele és a tagozatban szereplő hallgatók között összeférhetetlenség álljon fenn (két eset, de csak társ-témavezetők, a megoldásról már korábban írtunk). Jóllehet az egyes tagozatok zsűritagjairól a legutóbbi konferenciák óta már rendelkezésre áll egy olyan adatbázis, amelyet a Szervező Bizottság használhatnak, és használtak is, azonban ezt a fenti körülmények nehezítették. Abban viszont előreléptünk, hogy véleményünk egységessé vált abban a tekintetben, hogy az írásbeli bírálók és az előadások zsűrijei lehetőleg azonos személyek legyenek, bár a fent említett okok miatt valószínűleg a továbbiakban is lesznek kompromisszumok. Az is kitűnt, hogy néhány lényeges biológiai szakterület zsűrizésbe bevonható egyetemi szakember-bázisa viszonylag szűkös (immunológia, virológia, taxonómia, etológia, evolúciobiológia, stb.). Ezért ennek a konferenciának az esetében is be kellett vonni kutatóintézeti munkatársakat

(SzBK, Tihany, Gödöllő, Martonvásár) és orvosegyetemi oktatókat is a bírálói- és zsűrimunkába.

(4) Ahogy a bevezetőben már leírtuk, most is volt egy olyan előadóterem, ahol a különböző tagozatok zsűritagjai kötetlen megbeszéléseket folytathattak egymással. Ennek, és a bírálati szempontok világos meghatározásának köszönhetően a helyezéseket eldöntő és a díjakat odaítélő zsűri értekezleten már érdemi vita nem folyt, hanem egy harmonikus légkörű egyeztető megbeszélés zajlott. A konferencia általános színvonalával meg lehettünk elégedve. A helyezések általában szoros versenyben dőltek el, és a „Pro Scientia” aranyérmekre is erős pályázatok futottak be. Elbírálásuk és javaslatlételünk a május 19.-i szakmai bizottsági ülésen megtörtént.

(5) Abban sincs változás, hogy a legtöbb dolgozat, és ezzel együtt a helyezések is jórészt – bár nem kizárólag – a négy nagy egyetem természettudományi karairól kerültek ki. Ezeken vannak a biológiai tudományos diákköröknek a legerősebb bázisai. A legtöbb díjat – változatlanul – az ELTE és a SzTE vitte haza, és ebben az is látszik, hogy az ELTE-n és a Szegedi Tudományegyetemen kimutathatóan jelentős az MTA kutató intézetek részesedése a TDK-dolgozatok témavezetésében. A Pannon Egyetem nemcsak „házigazdaként” mutatkozott be kedvezően, hanem abban is, hogy számos hallgató munkájának támogatásában kedvezően érződött a szomszédos Limnológiai Kutató Intézet szellemi bázisa. Sajnos, az a negatív tendencia is folytatódott, hogy a főiskolák szinte kiestek nemcsak a helyezésekért folyó versengésből, de a konferencián részvétel lehetőségeiből is. Sajnos, ez újra megerősíti az aggályt, hogy a főiskolai szintű „B.Sc.” képzés merev formában való bevezetése egyetemeinken is hasonló helyzetet fog teremteni, törést okozva a ma már középiskolás szinten elkezdett tehetséggondozásban.

Végezetül: az értékelésből nem maradhat ki az, hogy a Szakmai Bizottság elismerését és köszönetét fejezte ki a rendezőknek a magas szakmai színvonalon megrendezett, sikeres OTDK konferenciáért. A Szakmai Bizottság már korábban felkérte az ELTE Természettudományi Karának Biológiai Intézetét a soron következő OTDK konferencia biológiai szekciójának megrendezésére. Így ezt a döntést a záróünnepségen már be tudtuk jelenteni, átadva a „stafétát” az ELTE jelen lévő képviselőjének.

Debrecen, 2009. június 25.

Dr. Varga Zoltán
egyetemi tanár
a Biológia Szakmai Bizottság
elnöke

P.s. A jelentést átnézte és egyetértését jelezte: Prof. Dr. Padisák Judit ügyvezető elnök